plesovima same Crne Gore u članku Danice Janković *Narodne igre u Crnoj gori*, objavljenom 1937. godine.

U ovom radu V. Šoć prikazuje plesove i igre područja nekadašnje stare Crne Gore, koje obuhvaća nešto više od 10% teritorija današnje SR Crne Gore. Pojam stare Crne Gore vezuje se za četiri starocrnogorske nahije, Katunsku, Lješansku, Crmničku i Riječku, koje su do Berlinskog kongresa 1878. činile državu Crnu Goru. U današnjim prilikama to je područje koje se nalazi između Titograda i Danilovgrada na istoku, Nikšića i Grahorova na sjeveru, Kotora i Budve na zapada i jugozapadu i Skadarskog jezera na jugu. Iako dobar poznavalac plesnih tradicija svih krajeva Crne Gore, autor se ovoga puta opredijelio za područje stare Crne Gore jer smatra da "...orske igre stare Crne Gore čine njenu specifičnost, na njih se izvorno ne nailazi nigdje van stare Crne Gore".

Građa je podijeljena u tri dijela: I *orske igre*, II *viteške igre* i III *zabavne igre*. Orske igre obuhvaćaju narodne plesove, odnosno to su ovdje u pravilu kola, pod viteškim igrama razumijevaju se sportske narodne igre muškaraca, dok zabavne igre pripadaju svim generacijama i spolovima. Često se plesovi i igre izvode u istim prilikama i od istih sudionika i to je jedan od razloga što ih autor prikazuje na istom mjestu.

Pojedini plesovi, odnosno kola, prezentirani su uvodom u kojem su prikazani porijeklo, razvoj, osnovne prostorne, stilske, plesne i [eventualne] glazbene karakteristike [ako plesovi imaju glazbenu pratnju ona je isključivo vokalna]. Plesovi su zabilježeni Labanovom kinetografijom, a prirodan je i detaljan opis riječima prema taktovima i metroritamskim vrijednostima. Uz svaki ples nalazimo i crtež koji ilustrira najkarakterističniju plesnu figuru i pokret. Uz plesove koji se izvode uz pratnju pjesme pridodan je melodijski zapis s riječima.

Igre su vrlo jasno i detaljno opisane riječima, a tamo gdje je to potrebno [naročito kod viteških igara] pojašnjene su i uspjelim crtežom.

Ova knjiga pouzdan je prikaz starocrnogorskih narodnih plesova i igara i zadovoljit će i stručnjake i ljubitelje-praktičare ovih tradicija.

STJEPAN SREMAC

Katica Benc-Bošković, Konavle. Tekstilno rukotvorstvo i narodna nošnja [Etnološka istraživanja; 2], Etnografski muzej Zagreb, Zagreb 1983, 184 str.

■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■

Još uvijek je u nas nažalost rijetkost da se monografska obrada neke etnološke teme publicira u obujmu cijele knjige. Stoga sa zadovoljstvom bilježimo izlazak knjige o tekstilnom rukotvorstvu i nošnji u Konavlima, što ju je kao drugi broj svoga časopisa **Etnološka istraživanja** objavio Etnografski muzej u Zagrebu.

Knjiga je u prvom redu plod gotovo tridesetogodišnjeg istraživanja što ga je autorica dr Katica Benc-Bošković provela u svom zavičaju, među Konavljanima, gdje je obavljajući muzejske akvizicije i sama često prisustvovala izvođenju nekih od rukotvorskih poslova. Spoznaje stečene empirijski dopunila je zatim studijom relevantnih podataka u fondu Dubrovačkog arhiva te ovladala opsežnom literaturom etnološke i srodnih disciplina.

U žarištu je autoričina interesa nošnja, uobičajena tipizirana odjeća što ju je žensko, muško i dječje stanovništvo Konavala odijevalo u radnim i svečanim prilikama u vremenu što seže od današnjeg do 150 godina unatrag. Taj predmetni kompleks autorica je obradila u širem kontekstu: s jedne strane objašnjavajući ga povijesnokulturnim te društveno-ekonomskim značajkama geografskog prostora pokrajine Konavle, a s druge stra-

ne smjestivši ga u cjelinu tehnološkog postupka nastajanja pojedinačnih odjevnih predmeta. Takav široki pristup prednost je ove knjige. Čitaocu omogućuje da lako uoči strukturu konavoskog odjevnog kompleksa, koji reflektira osnovnu pripadnost ruralnom [i to dinarskim tipu], ali sadržava također sastavine nastale urbanim utjecajima što su počev od renesansnih vremena strujali iz Dubrovnika, a preko njegove prekomorske povezanosti i šire, iz kruga [istočno]mediteranskih zemalja. Nadalje, čitaocu omogućava da putem izgleda odjeće i načina njezine izvedbe upozna kulturnu sredinu i socijalno ustrojstvo Konavala.

Sav materijal obrađen je u šest većih poglavlja. U prvom se spominju prirodna obilježja i povijesnokulturne značajke pokrajine, te oni segmenti života koji su relevantni za obrađivanu temu. U drugom su poglavlju podrobno opisane tekstilne sirovine, tehnologija prerade i izrada tekstila [s posebno zanimljivim dijelom o kućnom dobivanju svile], ali je evidentirana i upotreba tkanina tvorničke proizvodnje. Slijedi poglavlje s iscrpnim opisom muške, ženske i dječje odjeće, uz koji je provedena i etnološka analiza pojedinih dijelova. Ukrašavanju odjeće, opisu različitih ukrasnih tehnika, motiva i kolorita ukrasa posvećeno je posebno poglavlje. Zbog cjelovitosti u petom su dijelu opisani i analizirani oni predmeti što u užem smislu ne pripadaju odjeći, ali su također izrađeni od tekstila, poput različitih pokrivača, torbi i sl. U posljednjem poglavlju, nazvanom *Osnovni tokovi promjena,* autorica je analizirala pojedine odjevne sastavine prema njihovu porijeklu i na neki način sažela prethodno iznesenu materijal.

Opisi su popraćeni nizom suvremenih i starijih fotografija, likovnih prikaza domaće i strane provenijencije, te vrlo jasnim crtežima [dijelova odjeće s krojevima, tekstilnih pomagala, tehnika veza] što ih je izradila Diana Heide. Na kraju je knjige i registar s tumačenjima lokalnih termina i izraza.

U ovom se radu autorica dosljedno pridržavala metodologije što je svojstvena tzv. kulturnohistorijskoj orijentaciji u etnologiji, metodologiji što je u istraživanju i interpretaciji nošnje u nas još uvijek najčešće primjenjivana. Etnološka građa iznesena u ovoj knjizi pruža međutim mogućnost za sagledavanje i nekih drugih aspekata, primjerice komunikacijskoga. Stoga je šteta što ga autorica nije posebno obradila, kad joj obilje građe koju je skupila pruža toliko materijala za uočavanje svojevrsnog "govora nošnje". Nadajmo se da će to učiniti u nekoj drugoj prilici.

Knjiga dr Katice Benc-Bošković dobitak je za hrvatsku etnologiju, priručnik koji neće moći zaobići budući istraživači što će se baviti kako nošnjom i tekstilnim rukotvorstvom tako i bilo kojom drugom temom iz južnojadranskog ili jugozapadnodinarskog područja. Domaćoj etnologiji poželimo što više takvih djela. No konavoska je nošnja - kao jedan od stalnih i nezaobilaznih simbola turističke ponude dubrovačke regije –poznata, i zbog svoje elegancije visoko ocijenjena, i u laičkom krugu. Stoga se nadamo da će knjiga **Konavle** prodrijeti i u redove čitalačke publike izvan uskoga stručnog kruga.

ALEKSANDRA MURAJ

Nerina Eckhel, Narodna nošnja Prigorja; Kulturno-prosvjetni sabor Hrvatske, Zagreb 1984, 40 str.; **Ivica Šestan, Narodna nošnja Slavonije,** Kulturno-prosvjetni sabor Hrvatske, Zagreb 1984, 40 str.; **Katica Benc-Bošković, Narodna nošnja Medimurja - Oporovec;** Kulturno-prosvjetni sabor Hrvatske, Zagreb 1985, 28 str,; **Katica Benc-Bošković, Narodna nošnja Hrvatskog zagorja - Veleškovec kod Zlatara;** Kulturno-prosvjetni sabor Hrvatske, Zagreb 1985, 32 str.

■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■

Činjenica je da suvremeno seo-